

Tadeusz R. Żurowski, Jolanta Sobiech, Roman Żurowski

Zbójna, pow. Kolno

Informator Archeologiczny : badania 2, 378-380

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ka o założeniu centralnym, którego tylko niekompletny sarys wykuty w skałce podłoża można było uchwycić. Na omentarsysku okalającym reliktów kościołów wyróżniono trzy fazy użytkowania w czasie od XII do XVIII w.

4. Na terenie przyległym do dawnego budynku szkolnego - plan reliktów fundamentów kościoła św. Duoha z początków XVII w. z ostereza przyporami i dobudowaną sakrycją. Długość obiektu z przyporami wynosi 18,5 m; długość nawy - 7 m, szerokość - 6 m, długość presbiterium - 6,2 m, z tęczą - 7,2 m, szerokość - 4,5 m.

WISLICA, pow. Busko-Zdrój

patrz: BADANIA SPECJALNE
/powiaty/ Busko i Pińczów

WIZNA, pow. Łomża

patrz wczesne średniowiecze

ZBÓJNA, pow. Kolno

Museum w Łomży

Badania prowadził Tadeusz R. Żurowski przy udziale mgr Jolanty Sobiech oraz inż. mech. Romana Żurowskiego. Finansował WKZ w Białymstoku. Drugi sezon badań. Kuźnica średniowieczna.

Stanowisko leży nad uregulowanym w średniowieczu strumieniem i rozległymi bagnami i łąkami w przysiółku Dworaki-Zbójna oraz na terenie należącym do m. Nowogrodu po prawej stronie Narwi.

Znany jest przywilej na prowadzenie kuźnicy z wieku XIV i przekaz o dostarczeniu do bitwy pod Grunwaldem 4 tys. mieczy przednich. Wzdłuż strugi są ślady po piecowiskach do wypalania żelaza z rudy błotnej i użycia wapna łąkowego. Badania obejmują miejsce poza groblą między strugą a przelewem. Siła wody była używana do poruszania miechów i młotów.

Odkryto dalszą część wanny do hartowania wyrobów stalowych /mieczy/, zbudowanej z żużli podymarkowych i drewna. Obok odeżnięto sześć piecowisk do obróbki żelaza, uszlachetniania stali, nawęglania i wykuwania wyrobów, a także dalszy ciąg składu węgla drzewnego. Stwierdzono, że szopy drewniane wznoszone były od nowa co kilkadziesiąt lat, nadto przesuwano je i remontowano deskami dartymi słupy podtrzymujące dachy i obicie ścian zewnętrznych. Podczas remontów niszczone piecowiska, wyrównywano i urządzano od nowa stanowiska robocze. Piecowiska budowano z żużli, spoiwem był namuł, gdyż w pobliżu brakowało gliny.

Nie natrafiono na gotowe wyroby, a tylko na pozostałości okuć i narzędzi pomocniczych, przetarte ogniwa łańcuchów, zawiasy, specjalną kłódkę do pętania koni celem zabezpieczenia przed uprowadzeniem, naczynia gliniane siwaki, misy, talerze i dzbanki z polewą i polerowane, które datują stanowisko starsze od XIII do XV w. Grobla została wybudowana w drugiej połowie XIV wieku.

Wcześniej zasięg kuźnicy był nieco większy. Budowa grobli i przelewu wyniszczyła do calca warstwy kulturowe. Wydaje się, że surówkę żelazną wyzyskiwano oszczędnie, do wytopu dodawano złom, jak się i obecnie stosuje. Praca była prowadzona w ramach przedsiębiorstwa, którego właścicielem był książę, a później wydano na nie przywileje szlachcie.

Warstwy wierzchnie, silnie zniszczone budową drogi i mostami oraz działaniami wojennymi, można datować na XVII w., a w

części południowej stanowiska na XVIII i XIX w. Do przebadania pozostała konstrukcja grobli oraz miejsce rozruchu i użytkowania młotów, dotychczas nie zlokalizowane.

ZŁOCIENIEC, pow. Drawsko Pomorskie   Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
w Szczecinie

Badania prowadził mgr Tadeusz Nawroński.
Finansował WKZ w Koszalinie. Drugi sezon
badań. Zamek średniowieczny i nowożytny.

Celem tegorocznych uzupełniających badań było zlokalizowanie bramy wjazdowej średniowiecznego zamku. W oparciu o przesłanki archeologiczno-architektoniczne, uzyskane w wyniku ubiegłorocznych badań, wyznaczono wykop o wymiarach 2,5 x 4 m usytuowany przy zewnętrznym licu zachodniego skrzydła muru, w odległości 15 m od p.d. zach. narożnika.

Ogółem przebadano 17 warstw zalegających nad calcem. Pod warstwą II, w p.d. części wykopu, odsłonięto mur ceglany o szer. 43 - 45 cm i dług. 110 cm. Mur z ceglanymi odsadzkami po obu stronach został posadowiony na fundamencie kamiennym. Mur ceglany, dostawiony do muru skrzydła w środkowej i zach. części, został zniszczony przez wkop na dnie którego zalegała rura wodociągowa zapewne z XVII lub XVIII w. W następnych warstwach uchwycono fundament kamienny zach. skrzydła oraz wkop do fundamentu rozszerzający się znacznie w p.n. części. Wkop przecinał wszystkie warstwy sięgając do pierwotnego poziomu próchnicy. Kamienie tworzące fundament nie były związane, zalegał między nimi gruz. W poziomie